

Наукова робота під шифром „розумний пес ”

**Тема роботи: «СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ЛІНГВОДИДАКТИКИ»**

2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ЛІНГВІСТИЦІ	6
1.1. Основні проблеми вивчення терміна в сучасній лінгвістиці	6
1.2. Лінгводидактика як методологічна основа навчання іноземних мов ...	10
1.3. Тематична класифікація англомовної термінології лінгводидактики	12
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ЛІНГВОДИДАКТИКИ	15
2.1. Структурні характеристики англомовних термінів лінгводидактики	15
2.1.1. Терміни-слова в англійській термінології лінгводидактики	15
2.1.2. Терміни-словосполучення в англійській термінології лінгводидактики	18
2.2. Семантичні характеристики англомовних термінів лінгводидактики ...	21
2.2.1. Синоніми в англійській термінології лінгводидактики	21
2.2.2. Антонімія в англійській термінології лінгводидактики	23
2.2.3. Полісемія в англійській термінології лінгводидактики	25
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Актуальність. Термінологія від часу свого становлення стала важливим складником лексичної мовної системи, невіддільною частиною наукової мови, що засвідчує досягнення кожної окремої ділянки знання на певному етапі її розвитку. Термінологічна лексика є основним засобом вираження, зберігання й передавання спеціальних наукових понять. Вона забезпечує формулювання галузевих проблем і наступність наукових знань.

В умовах глобалізації міжнародних контактів зростає значення вивчення іноземної мови, якій належить роль важливого засобу спілкування. Лінгводидактика, як інтегративна наука, що об'єднує елементи знань психології, лінгвістики та методики, забезпечує опис механізмів засвоєння мови, а також специфіку управління цими механізмами в навчальних умовах. Термінологічний корпус лінгводидактики є достатньо репрезентативним, він відзеркалює складну, розгалужену систему понять цієї сфери знань і діяльності. Термінологія лінгводидактики фіксується в лексикографічних працях, нормативних документах, навчально-методичній літературі і періодичних виданнях.

Ступінь дослідженості проблеми. Теоретичні засади у формуванні нової галузі знань заклали вчені С. Архангельський, В. Бондар, Ф. Бацевич, Н. Гальськова та ін. Розвиток лінгводидактики як методичної науки здійснюється завдяки таким вченим, як О. Біляєв, А. Богуш, М. Вашуленко, Н. Гавриш, М. Пентилюк, Т. Симоненко та ін. Серед зарубіжних дослідників важливу роль у формуванні лінгводидактики зіграли практики Генріх Оллендорф, Генрі Суит, Отто Есперсен, Харольд Палмер, Л. Блумфілд, і теоретики Максимілан Берлиц та Фелікс Гуен.

Теоретичною основою дослідження термінології лінгводидактики стали праці вітчизняних та зарубіжних термінознавців, таких як В.М. Лейчик, Т.І. Панько, Е.Ф. Скороходько, Т.Р. Кияк, Т.С. Пристайко, В.М. Татарінов, Дж. Сейгер та інших.

Усі інновації в сфері лінгводидактики знаходять своє вираження у відповідних фахових текстах, які слугують каналом передачі нових ідей, теорій, проектів тощо. З огляду на це, проблема вивчення англомовної термінології лінгводидактики, на нашу думку, є на часі.

Об'єктом дослідження є англомовні терміни лінгводидактики.

Предметом дослідження є структурні та семантичні особливості англомовних термінів лінгводидактики.

Мета дослідження – з'ясувати структурно-семантичні особливості англомовних термінів лінгводидактики.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- охарактеризувати основні проблеми вивчення терміна в сучасній лінгвістиці;
- окреслити зміст і структуру лінгводидактики як галузі знань;
- з'ясувати структурні характеристики англомовних термінів лінгводидактики;
- визначити семантичні характеристики англомовних термінів лінгводидактики.

Матеріалом дослідження є англомовні терміни лінгводидактики, відібрані методом суцільної вибірки з словників Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics, Cambridge English TKT Glossary, а також фахового періодичного видання ELT Journal. Загальний обсяг термінів становить 181 одиницю.

Методи дослідження окреслені метою та поставленими завданнями: *методи аналізу і синтезу* – для здійснення критичного огляду літератури; *метод суцільної вибірки* – для добору фактологічної бази з джерел фіксації та джерел функціонування термінів; *аналіз словникових дефініцій* – для визначення змісту термінологічних найменувань; *лінгвістичне спостереження* – для інвентаризації, систематизації та класифікації досліджуваних термінів; *аналіз за безпосередніми складниками* – для з'ясування дериваційної моделі термінів та визначення комбінаторного потенціалу словотвірних формантів,

метод моделювання – для виділення основних твірних моделей, *семантичний* – для вивчення особливостей лексико-семантичних відношень між термінами окресленої галузі, *метод кількісних підрахунків* – для визначення обсягу термінологічної лексики за різними критеріями та експлікації отриманих даних.

Наукова новизна полягає в підході до формування досліджуваного корпусу англійської термінології лінгводидактики – використанні спеціалізованих лексикографічних джерел та фахових періодичних видань. У праці досліджено лінгвальні особливості термінології лінгводидактики, як молодій галузі знань: з'ясовано характерні структурні типи термінів, визначено коефіцієнт реалізації семантичних відношень в межах окресленої спеціальної лексики.

Теоретичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що його основні результати є внеском у подальшу розробку теоретичних аспектів термінознавства та лексикології. Робота сприятиме вивченню організації термінології, загальних питань термінологічної номінації в сучасній англійській мові та часткових проблем галузевих терміносистем. Матеріал запропонованої праці може слугувати основою термінознавчих досліджень у межах однієї мови або вивчення термінів лінгводидактики у двох та більше мовах.

Практичне значення полягає в тому, що його результати можна використати в спецкурсах з термінознавства та перекладознавства, у теоретичному курсі з лексикології (розділи “Словотвір”, “Семасіологія”, “Лексикографія”), а також для укладання відповідних навчальних посібників.

Апробація роботи. Матеріали дипломної роботи апробовано у виступі на Міжвузівській науково-практичній інтернет-конференції *«Сучасні проблеми філології та методології викладання в умовах євроінтеграції»* (Хмельницький, 12 травня 2020 р.)

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 1 публікації.

Робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (67 позицій), додатків. Загальний обсяг роботи становить 30 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Основні проблеми вивчення терміна в сучасній лінгвістиці

Термінологія є автономним сектором мови, що тісно пов'язаний із науковою, професійною діяльністю. Термінознавство як один із актуальних напрямків сучасних лінгвістичних досліджень вивчає проблеми термінологічної лексики різних галузей знань та діяльності людини. У працях вітчизняних та зарубіжних термінознавців знаходимо велику кількість визначень поняття “термін”, що свідчить про різні підходи до тлумачення його сутності.

Прихильники субстанціонального погляду на зміст поняття “термін” вважають, що терміни – це особливі слова чи словосполучення, які відрізняються від інших номінативних одиниць однозначністю, точністю, системністю, незалежністю від контексту та емоційною нейтральністю [36, с. 61]. Лінгвісти, які дотримуються функціонального погляду на природу терміна [33, с.41], вважають, що “в ролі терміна може виступати будь-яке слово”, оскільки “терміни – це не особливі слова, а лише слова в особливій функції” [9, с. 5], а саме в функції вираження спеціального поняття науки або техніки.

Визначення терміна В.А. Татаріновим виокремлює його як “мовну одиницю, що забезпечує вербалізацію новизни отриманого наукового знання” [51, с. 26]. С.В. Гринев вважає, що “термін” – це слово чи словосполучення, що номінує поняття певної галузі знань [14, с. 13]. На думку Т. Сейворі, терміни – це “умовні знаки, призначені для передачі певного обсягу закодованої інформації, що піддається розшифруванню лише тим, хто володіє відповідним ключем” [6, с. 112].

Багато дослідників галузевих термінологій порушували питання про відмінності, які існують між термінологічною і загальноживаною лексикою. Така різниця, на думку О.О. Нікуліної, полягає у тому, що терміни належать до

професійної мови і мають спеціальні значення, які виражають і формують спеціальні поняття [40, с. 30], з чим погоджується і К.Я. Авербух [1, с. 45].

Визначаючи семантичну сутність наукового терміна, деякі дослідники підкреслюють, що він характеризується особливим термінологічним значенням [11, с. 114-123]. У зв'язку з цим багато дискусій виникає навколо тріади “термін – значення – поняття”. Ряд учених ототожнює лексичне значення терміна з науковим поняттям [13, с. 150-152]. Однак, лексичне значення може лише вказувати на предмет, тимчасом як основні ознаки наукового поняття завжди є ширшими, ніж значення. Термін, вказуючи на денотат, одночасно називає поняття, але відображає його лише певною мірою [35, с. 54].

Іншою відмінною рисою термінологічного значення є те, що термін не містить етнокультурних конотацій, які є відображенням національно-специфічного сприйняття різних реалій тим чи іншим народом [7, с. 20-23]. Лексичне значення терміна позбавлене також експресивного і емоційного забарвлення, про що зауважують О.О. Реформатський, І.С. Квитко та ін. [48, с. 125]. Протилежний погляд підтримують В.М. Лейчик, Т.І. Панько, І.М. Кочан [42, с. 97] та багато інших дослідників.

У термінознавчій літературі науковці виділяють суттєві властивості наукового терміна, зокрема його здатність бути об'єктом логічної дефініції [8, с. 36], та здатність зберігати і передавати наукову інформацію [35, с. 42].

Іншою важливою властивістю терміна є системність, яка виявляється через відображення системи понять, що позначаються термінами, та відображення словотвірних можливостей, що мотивують терміна-знака. Крім того, терміни можуть перебувати в ієрархічних відношеннях та вступати в парадигматичні й синтагматичні зв'язки з іншими термінами. Звісно, системність термінів корелює з системністю понять окремої галузі знань.

Словотвірна системність виявляється у групуванні слів у словотвірні категорії і типи на основі значень словотвірних афіксів [35, с. 43-44]. Особливо чітко системність виявляється в термінотворенні: терміни схильні до утворення похідних, утворюючи термінологічне гніздо [47, с. 19].

Вважають, що системний характер термінів є однією з умов правильно побудованої й упорядкованої термінології. Поява та розвиток нових напрямів у науці проходить вже в умовах усвідомлених принципів термінотворення, а тому новостворювані терміни достатньою мірою відповідають принципу системності.

Інші властивості терміна – точність і однозначність, трактуються не як норма, а як тенденція і сприймаються швидше як ідеал. Проте у конкретному контексті реалізується одне з можливих значень терміна [35, с. 140].

До суттєвих властивостей наукового терміна А.В. Лемов зараховує конвенційність, тобто “можливість суб’єктивного начала у використанні й утворенні термінів, домовленості, погодження ...” [25, с. 124].

На особливу увагу заслуговує така необхідна, на думку науковців, властивість терміна, як мотивованість, яка обумовлена основним завданням терміна – оптимізувати процес професійно-наукового спілкування. Відповідно до нього, “терміни мають досить точно відображати результати досвіду і практичної діяльності людей, фіксувати професійно-наукові знання про властивості термінованих об’єктів і розкривати їх найсуттєвіші ознаки” [10, с. 90-94]. У зв’язку з цим слід зазначити, що мотивованість притаманна термінам-словам, створеним за конкретними морфологічними моделями і термінам-словосполученням, тимчасом як терміни-непохідні слова є немотивованими [21, с. 14-18]

Щодо визначення функцій терміна, то багато лінгвістів як основну називають номінативну функцію, яка полягає в тому, що за допомогою термінів називаються необхідні наукові поняття і предмети, їх властивості та зв’язки між ними [46, с. 65].

Інші вчені пропонують дефінітивну функцію як основну [11, с. 114]. Так, К.А. Левковська вказує на те, що “дефінітивна функція характерна саме для наукового терміна”, однак, на її думку, в терміні поєднуються і номінативна, і дефінітивна функції [31, с. 202]. На думку К.Я. Авербуха, в сфері функціонування термін виконує номінативну функцію, виражаючи відповідні професійні поняття, а в сфері фіксації він реалізує дефінітивну функцію [1, с. 95].

У терміна виявляється також комунікативна функція, яку іноді називають інформаційною або пізнавальною, оскільки за допомогою терміна фіксується,

накопичується, зберігається і передається спеціальна інформація [32, с. 65]. Щодо прагматичної функції, то вона виявляється переважно в суспільних науках.

Термін може виконувати також евристичну функцію [32, с. 70]. На сучасному етапі на перший план виходить когнітивна функція терміна, як результат процесу пізнання сутності предметів і явищ об'єктивної дійсності [32, с. 71].

У термінознавчій літературі зустрічаються також визнання функції фіксації наукового поняття як суттєвої для терміна [10, с. 90-94], а також здатність компресувати професійне знання про поняття і предмет, що дозволяє актуалізувати наукову діяльність [35, с. 76].

Важливо зауважити, що у терміна зв'язок між науково-професійним знанням і науково-професійною діяльністю виявляється органічно втіленим [15, с. 18-25], оскільки основним його завданням є забезпечення ефективності професійно-наукового спілкування. В умовах такого спілкування традиційно виокремлюють два типи відношень між учасниками комунікації: 1) формальні, які обслуговується термінами, і 2) неформальні, які обслуговується і термінами, і професіоналізмами [12, с. 25].

У мові для спеціальних цілей виокремлюють також інші мовні групи залежно від ступеня кодифікованості та інформаційного змісту. Заслуговує на увагу розроблена З.І. Комаровою стратифікаційна структура спеціальної лексики, де, взявши за основу стратифікаційну ознаку “роль лексичних засобів з погляду глибини інформації, яку вони несуть у спеціальній комунікації”, дослідниця виділяє основний розряд лексики – термінологію, та протиставляє його іншому – номенклатурі. До термінів, на думку вченої, належать спеціальні слова, які “виражають систему понять у певній галузі знань”, а до номенклатури – “перелік онтологічного інвентаря науки”, “абстрактні і умовні символи” [26, с. 91].

Отже, термін, як основна одиниця науки, галузі знань і діяльності людини, номінує об'єкти і процеси, та служить засобом пізнання і комунікації в конкретній сфері. Як одиниця мови для спеціальних цілей термін має суттєві властивості та виконує конкретні функції в професійній комунікації.

1.2. Лінгводидактика як методологічна основа навчання іноземних мов

Практичне володіння іноземною мовою в сучасних умовах стає потребою все більшого кола людей. Необхідність задоволення цих потреб стимулює створення гнучкої системи засобів навчання іноземним мовам, розробку різних методичних підходів. На думку В. Райнику, “підійти осмислено до процесу оволодіння мовою дозволяє лише лінгводидактика, тому що вона дає як опис механізмів засвоєння мови, так і специфіку управління цими механізмами в навчальних умовах” [55, с.47].

Лінгводидактика як наука розвивається в Україні понад століття, тому можна вважати її відносно молодого науковою дисципліною. Термін “лінгводидактика” з’явився в 1969 р. завдяки російському вченому М. Шанському, який ввів його у використання для позначення теоретичних основ методики, де розглядаються загальні закономірності навчання мови [56, с. 174]. Теоретичні засади у формуванні нової галузі знань заклали вчені С. Архангельський, В. Бондар та ін., а продовжили дослідження науковці Н. Баранник, Ф. Бацевич, Н. Гальськова, В. Мороз та ін.

Лінгводидактика – це загальна теорія оволодіння мовою в умовах навчання. Лінгводидактика, як теоретична частина методики навчання мовам, виникла внаслідок інтеграції лінгвістики і методики. Об’єктом лінгводидактики є теоретичне обґрунтування процесу навчання мовам та його дослідження, а однією з центральних категорій лінгводидактики як науки, на думку Г.І. Богіна, є мовна особистість [4, с. 45].

Лінгводидактика досліджує загальні закономірності навчання мовам, розробляє методи і засоби навчання конкретної мови залежно від дидактичних цілей, вивчає вплив монологізму та білінгвізму на засвоєння мови і вирішує низку суміжних завдань.

Коріння сучасних методів викладання іноземних мов сходять до ранніх середньовічних і ренесансних практик викладання латині. Ян Амос

Коменський, автор шкільного курсу латині (*Opera Didactica Omnia*, 1657) вважав, що вивчення мови повинно спиратися на емоції і досвід.

Нові методи викладання з'явилися і стрімко поширилися впродовж XIX–XX століття. Ключову роль в цьому процесі зіграли практикуючі дослідники Генріх Оллендорф, Генрі Суит, Отто Есперсен, Харольд Палмер. Ці вчені намагалися узгодити спільні принципи викладання мов з існуючими лінгвістичними та психологічними теоріями, найчастіше залишаючи осторонь власне практику викладання в конкретних методичних деталях [65, с. 65].

Важливо зауважити, що фахівці часто поряд з терміном “лінгводидактика” використовують термін “методика”. Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що погляди різних учених на співвідношення цих понять розходяться. Прихильники концепції, що лінгводидактика й методика навчання іноземних мов – різні науки, стверджують, що лінгводидактика досліджує загальні закономірності навчання мов, які стосуються способів засвоєння іншомовних знань, формування навичок, умінь. Методика навчання іноземних мов займається пошуком ефективних шляхів навчання конкретної мови в певних навчальних умовах. Дослідники, які вважають, що зміст лінгводидактики й методики навчання іноземних мов збігається, вбачають лише термінологічні відмінності в назві двох дисциплін. Більшість науковців, зокрема С.Ю. Ніколаєва, О.Б. Бігич, Н.М. Шанський та Р. К. Міньяр-Белоручев, вважають, що зміст лінгводидактики й методики навчання іноземних мов збігається, і вбачають лише термінологічні відмінності в назві двох дисциплін, тому пропонують розглядати ці поняття як синонімічні, з чим погоджуємось у нашому дослідженні і ми.

Лінгводидактика як наука має свій понятійний апарат – систему термінів, які відбивають зміст даної галузі знань і зафіксовані в лексикографічних джерелах.

Отже, лінгводидактика як методологічна основа навчання іноземної мови охоплює теоретичні аспекти (зміст, цілі, завдання тощо), та методичні аспекти навчання мови (організація навчального процесу).

1.3. Тематична класифікація англомовної термінології лінгводидактики

Вихідною позицією дослідження англійської термінології лінгводидактики (далі – АТЛ) вважаємо проблему її систематизації. Корпус термінів лінгводидактики, відібраний нами із низки лексикографічних джерел та спеціалізованих фахових видань, складає 190 одиниць. Базою для відбору термінів і їх подальшої класифікації слугували словники Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics, Cambridge English TKT Glossary, а також фахове періодичне видання *ELT Journal*.

Термінологія лінгводидактики відображає систему понять цієї галузі знань. З метою відображення взаємозв'язків між поняттями, які позначаються термінами, нами було розроблено тематично-поняттєву класифікацію, що ґрунтується на поєднанні елементів логіко-поняттєвої організації термінів, запропонованій Д.С. Лотте, та групуванні слів за спільною темою. Класифікація термінів розроблена на основі словникових дефініцій та тлумаченні термінів у спеціальній фаховій літературі. Запропонована класифікація свідчить про ієрархічність АТЛ, в якій сукупності термінів організовані на основі позамовних зв'язків у тематично-поняттєві групи та мікротерміногрупи.

Термінологію лінгводидактики за окремими класифікаційними ознаками можна, на нашу думку, поділити на 10 тематичних груп.

1. Першу тематичну терміногрупу АТЛ “**Approach**” складають терміни на позначення “підходів до вивчення” (14 од., 7,4% усіх термінів): *inductive approach* – індуктивний підхід, *Lexical Approach* – лексичний підхід;

2. Другу тематичну групу АТЛ “**Methods**” утворюють терміни, виокремлені за ознакою “метод навчання” (12 од., 6,3% усіх термінів): *Audio-Lingual Method* – аудіолінгвальний метод, *Audio-Visual Method* – аудіовізуальний метод;

3. Тематична група “**Classroom Management**” сформована за класифікаційною ознакою “управління навчанням” (22 од., 11,6% усіх термінів): *mixed-ability class* – неоднорідна група учнів;

4. Тематична група “**Competences**” об’єднує терміни за класифікаційною ознакою “здатність робити” (10 од., 5,3% усіх термінів): *linguistic competence* – лінгвістична (мовна) компетенція;

5. Тематична група “**Assessment and error analysis**” утворена за класифікаційною ознакою “спосіб оцінки” (24 од., 12,6 % усіх термінів): *appraisal* – обговорення діяльності зі студентом або вчителем віч-навчч;

6. Тематична група “**Aids/materials/resources**” виділяється за ознакою “знаряддя діяльності” (16 од., 8,4 % усіх термінів): *authentic materials* – автентичні матеріали, *interactive whiteboard* – інтерактивна дошка;

7. Тематична група “**Psychological factors**” утворена за ознакою “психологічний чинник” (12 од., 6,3% усіх термінів): *extrinsic motivation* – зовнішня мотивація, *intrinsic motivation* – внутрішня мотивація;

8. Тематична група “**Agent of learning**” сформована за ознакою “суб’єкт навчання” (6 од., 3,1 % усіх термінів): *learner autonomy* – автономія учня;

9. Тематична група “**Planning Teaching**” об’єднує терміни за спільною ознакою “суб’єкт навчання” (14 од., 7,4% усіх термінів): *objectives* – завдання уроку, *learner/class profile* – характеристика учня (класу);

10. Тематична група “**Language Skills**” утворена за ознакою “вміння та навички” є складним лексико-семантичним утворенням, яке поділяється на 6 мікротерміногруп, зокрема:

- мікротерміногрупа “**Listening**” (12 од., 6,3% усіх термінів): *listening for gist* – сприймання на слух/читання із загальним розумінням;

- мікротерміногрупа “**Reading**” (12 од., 6,3% усіх термінів): *scanning* – пошукове (переглядове) читання;

- мікротерміногрупа “**Writing**” (8 од., 4,2% усіх термінів): *guided writing* – кероване письмо, *cohesion* – зв’язність мовлення через мовні засоби;

- мікротерміногрупа “**Speaking**” (14 од., 7,4% усіх термінів): *emergent/emerging language* – мова, що виникає як наслідок спроб і помилок учня;

- мікротерміногрупа “**Vocabulary in Context**” (8 од., 4,2% усіх термінів): *Lexical Approach* – лексичний підхід, *passive vocabulary* – пасивний словник;

- мікротерміногрупа **“Grammar in Context”** (6 од., 3,1% усіх термінів):
descriptive grammar – описова грамати́ка.

Тематично-поняттєва класифікація схематично представлена на рис. 1.1.

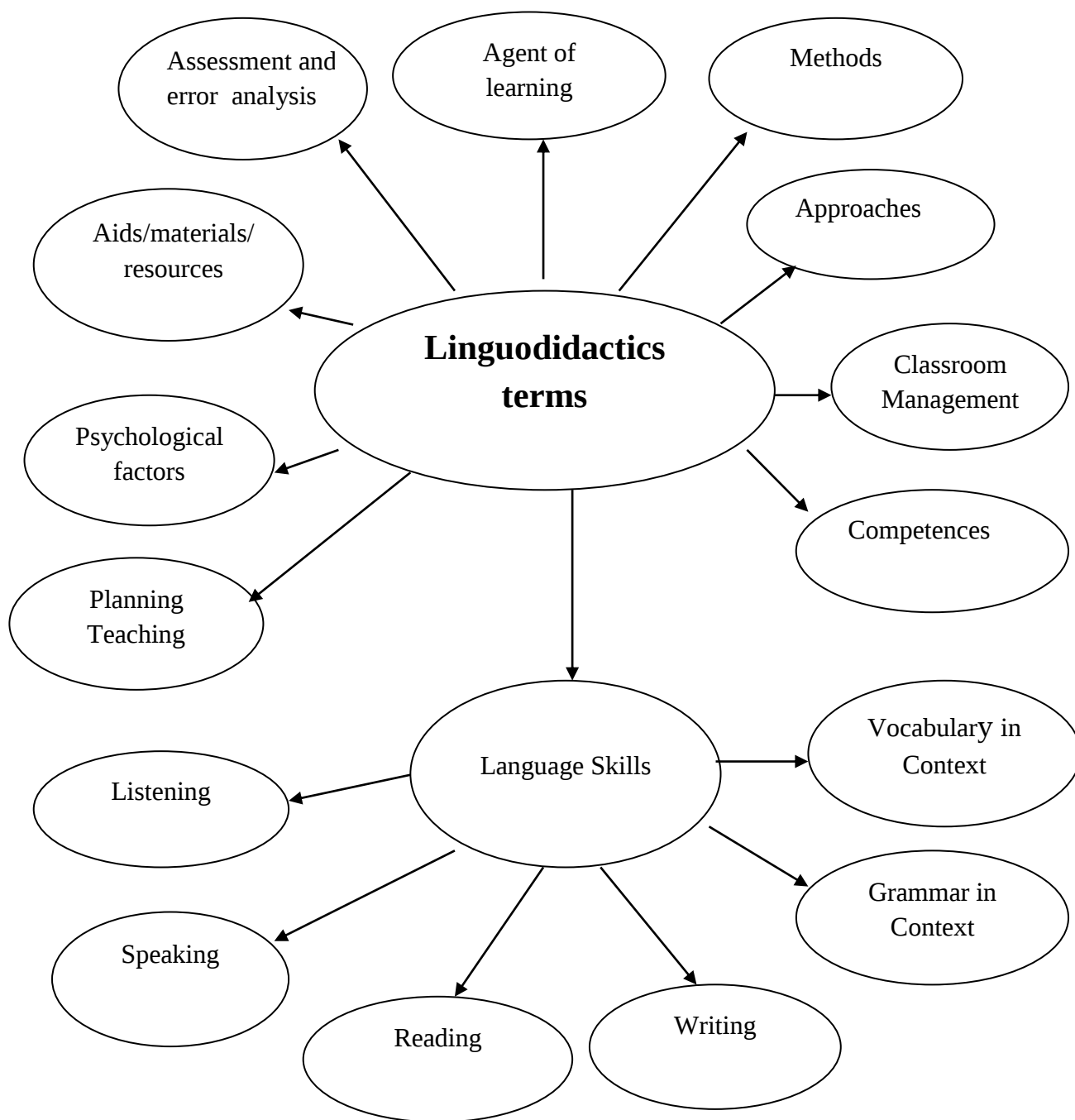

Рис 1.1. Тематично-поняттєва класифікація АТЛ

Отже, структура АТЛ свідчить про її ієрархічну організацію, до складу якої входить 10 тематично-поняттєвих груп та 6 мікротерміногруп.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

2.1. Структурні характеристики англомовних термінів лінгводидактики

Важливим фактором, який сприяє процесу систематизації та уніфікації термінів окремої галузі знань є вивчення їх структурно-семантичних особливостей.

Використовуючи морфемний аналіз для вивчення структури термінів-слів у корпусі АТЛ, можна виділити такі структурні термінотипи: а) терміни-прості слова; б) терміни-похідні слова, або деривати, утворені шляхом афіксації; в) терміни-аббревіатури; г) терміни-складні слова, утворені способом словоскладання.

Вивчення структури термінів-слів АТЛ показало, що певну частину її корпусу складають прості слова, які налічують 24 одиниці, що становить 12,6% усіх термінів, наприклад: *drill – тренувальна вправа*.

2.1.1. Терміни-похідні слова в англійській термінології лінгводидактики. До другої підгрупи терміни-слів відносимо слова, утворені за допомогою афіксів. Важливо зауважити, що спеціалізуючись на вираженні певних значень в конкретних терміносистемах, словотвірні морфеми в термінології виконують класифікувальну функцію [13, с. 95].

Багато дослідників, такі як В.П. Даниленко, С.Г. Казаріна та інші зазначають, що морфологічне словотворення в термінології відрізняється більш жорсткою семантичною спеціалізацією словотвірних морфем і моделей. В межах найменувань однієї категорії понять відбувається закріплення за конкретними словотвірними моделями конкретних суфіксів [15, с. 98].

Словотвірний аналіз спеціальної лексики, на думку С.Г. Казаріної, є різновидом термінологічного дослідження, спрямованого на пізнання типових

моделей, структури і закономірностей синхронного формування термінів. Мета такого дослідження полягає в виділенні конститuentів терміна, установленні їх структурного і функціонального статусу, виявленні їх закріпленої послідовності [19, с.77].

Аналіз мовного матеріалу показав, що загальний обсяг термінів-похідних слів в АТЛ налічує 37 одиниць, що складає 19,5% всіх досліджуваних термінів. В термінотворенні похідних термінів беруть участь 18 суфіксів (*-or*, *-ism*, *-ity*, *-ing*, *-tion/-ion*, *-ity*, *-ive*, *-acy*, *-ance/-ence*, *-ment*, *-age*, *-logy*) та 4 префікси (*in-*, *inter-*, *micro-*, *over-*). Суфіксальний спосіб у термінотворенні АТЛ виявився значно продуктивнішим у порівнянні з префіксальним. Кількість термінів, утворених за допомогою суфіксів становить 86,5% всіх похідних, а обсяг термінів, утворених префіксальним способом складає 13,5% всіх похідних слів.

Найпродуктивнішою групою виявлено терміни-похідні слова, утворені за допомогою суфіксів *-ing* та *-ion*, які складають по 21,9% усіх похідних одиниць відповідно. Терміни цих груп утворені за моделлю $V + ing/ion \rightarrow N$ і передають значення “акту дії”, “процесу”: *recycling* – *рециркулювання навчального матеріалу*, *motivation* – *мотивація*, *reflection* – *рефлексія*.

Подібну продуктивність в термінотворенні АТЛ виявляють слова, утворені за допомогою латинського суфікса *-ity*, *-cy* та *-ance/-ence* за моделями $Adj + ity/cy \rightarrow N$, та $V + ance/ence \rightarrow N$, обсяг яких становить відповідно по 9,4% всіх похідних. Вони передають значення “стану”, “властивості”, “результату дії”: *reliability* – *надійність*, *appropriacy* – *ситуативна доцільність*, *inference* – *контекстуальна здогадка*, *utterance* – *висловлення*.

За допомогою суфікса *-ment* та за моделлю $V + ment \rightarrow N$ утворено 6,9% всіх похідних із загальним значення “результат дії”: *assessment* – *оцінювання*.

Ми також зафіксували поодинокі приклади термінів-похідних слів, утворених за допомогою суфіксів *-or*, *-logy*, *age*, *-ive*, *-ty*, *-ism* та моделями :

- $V + or/age \rightarrow N$, що продукують значення відповідно: “кваліфікативність” та “результат дії”: *facilitator* – *фасилітатор*, *usage* – *знання мовної системи*;

- $N + \text{logy/ive/ism} \rightarrow N$, що продукують значення відповідно “галузь знань” та “результат дії”: *methodology* – *методика*, *behaviourism* – *біхевіоризм*, *objectives* – *завдання уроку*;
- $\text{Adj} + \text{ty} \rightarrow N$, значення “стан”: *activity* – *активність*.

Обсяг кожної з цих груп термінів становить 3,1 % всіх похідних одиниць.

Результати дослідження суфіксального способу термінотворення в АТЛ представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Суфіксальний спосіб утворення термінів-іменників в АТЛ

№	Суфікси	Термінотвірна модель	Кількість термінів	% всіх суфіксальних похідних	Приклади
1.	- ing	$V + \text{ing} \rightarrow N$	7	21,9	recycling - рециркулювання навчального матеріалу
2.	-tion/ -sion	$V + \text{tion} \rightarrow N$	7	21,9	motivation – мотивація.
3.	- ity	$\text{Adj} + \text{ity} \rightarrow N$	3	9,4	reliability – надійність
4.	- cy	$\text{Adj} + \text{cy} \rightarrow N$	3	9,4	fluency - вільне мовлення
5.	- ence/-ance	$V + \text{ance/ence} \rightarrow N$	3	9,4	inference - контекстуальна здогадка utterance – висловлення
6.	- ment	$V + \text{ment} \rightarrow N$	3	9,4	assessment - оцінювання
6.	- or	$V + \text{or} \rightarrow N$	1	3,1	facilitator – фасилітатор
8.	- ism	$N + \text{ism} \rightarrow N$	1	3,1	behaviourism – біхевіоризм
9.	-logy	$N + \text{logy} \rightarrow N$	1	3,1	methodology – методика
12.	- age	$V + \text{age} \rightarrow N$	1	3,1	usage - знання мовної системи
13.	-ive	$N + \text{ive} \rightarrow N$	1	3,1	objectives - завдання уроку
14.	-ty	$\text{Adj} + \text{ty} \rightarrow N$	1	3,1	activity – активність
	Всього		32	100	

Аналіз термінів-похідних слів, утворених префіксальним способом свідчить, що цей спосіб термінотворення є малопродуктивними в АТЛ і становить 13,5% усіх похідних одиниць. Зазначені терміни утворені за допомогою префіксів *in-*, *inter-*, *micro-*, *over-* за моделями $\text{pref.} + N \rightarrow N$ наприклад: *input* – *повідомлення нової інформації*, *interlanguage* – *мовні форми, які виникають під впливом рідної мови учня*, *microteaching* – *мікронавчання* та інші.

Співвідношення суфіксального та префіксального типів англійських похідних термінів лінгводидактики представлено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Афіксальний спосіб утворення термінів АТЛ

Терміни-складні слова АТЛ посідають проміжне місце між морфологічним і синтаксичним способами утворення одиниць мови. Основним критерієм, що дає змогу відмежувати складне слово від словосполучення, є критерій цільнооформленості.

Аналіз термінів-складних слів в АТЛ показав, що ця група є порівняно невеликою за обсягом і налічує 8 одиниць, що складає 4,2% усіх досліджуваних термінів. Терміни-складні слова будуються за моделлю $N + N - 6$ одиниць (*flash-cards* – *флеш-картки*, *suggestopedia* – *сугестопедія*), та моделями $N+V - 2$ од. (*brain-storming* – *мозковий штурм*, *storytelling* – *оповідання*).

Також аналіз показав, що для досліджуваного матеріалу є характерним таке явище як аббревіація. Утворення термінів-аббревіатур зумовлене, головним чином, прагненням фахівців до економії мовних ресурсів. Терміни-аббревіатури в АТЛ створені на основі термінів-словосполучень, вони позначають одне поняття і функціонують паралельно з ними. Обсяг зафіксованих нами термінів-аббревіатур у АТЛ складає 9 одиниць, що становить 4,7% всіх термінів: *CLT* – *Communicative language teaching* – *комунікативне навчання мови*, *IWB* – *interactive whiteboard* – *інтерактивна дошка* та інші.

2.1.2. Терміни-словосполучення в англійській термінології лінгводидактики. Поряд з морфологічним досить активно використовується синтаксичний спосіб термінотворення. На думку багатьох дослідників, синтаксичний спосіб є надзвичайно продуктивним в сучасній термінології [54,

с. 167]. За даними С.В. Гриньова, за допомогою цього способу утворюється від 60% до 95% складу різних терміносистем англійської мови [14, с. 141]. Синтаксичний спосіб термінотворення в АТЛ представлений термінами-словосполученнями (далі – ТС), під якими ми розуміємо “багатокомпонентні, роздільно оформлені, семантично цілісні сполучення, утворені шляхом поєднання двох, трьох та більше елементів” [49, с. 207]. Основними властивостями ТС, на думку багатьох лінгвістів, є сталість номінації, номінативний характер та атрибутивний вид зв’язку між компонентами [14, с. 145].

Аналіз мовного матеріалу свідчить, що ТС є домінуючим структурним типом в АТЛ, який налічує 112 одиниць і складає 59% усього термінологічного корпусу. Найбільш характерними для АТЛ є прості, 2-х компонентні ТС, обсяг яких складає 84 одиниці, що становить 75% усіх ТС. Меншою кількістю представлені складні, багатокомпонентні ТС, які налічують 28 одиниць, що становить 25% всіх ТС.

Аналіз двокомпонентних ТС показав, що найтипівішою для цієї групи є модель А + N, за якою утворено 48,2% всіх ТС, наприклад: *authentic tasks* – автентичні завдання, *formative assessment* – формувальне (поточне) оцінювання, *self-directed learning* – самокероване навчання та інші.

Традиційно поширену для англійських 2-компонентних ТС модель N + N зафіксовано в 29,5% усіх ТС, наприклад: *process writing* – процесний підхід до розвитку писемного продукування, *peer review* – взаєморецензування та інші.

Двокомпонентні ТС, утворені за іншими моделями, є нечисленні (відповідно по 0,9% усіх ТС): Num + N (*the Second Language* – друга мова (нерідна/іноземна), N + and + N (*mnemonics and ‘hooks’* – асоціативне запам’ятовування)

Двокомпонентні ТС з постпозитивним розміщенням модифікатора утворені за моделлю N + (prep) + N і сукупно становлять 5,4% усіх ТС, наприклад: *reading for gist* – читання за суть, *bottom up strategies* – стратегія від детального до загального та інші.

Складні, або багатокomпонентні ТС значно поступаються за обсягом двокомпонентним ТС і представлені в АТЛ такими моделями: N + N + N (*Grammar Translation method – граматико - перекладний метод*), A + N+ N (*Big book technique – велика книжна техніка*), A + A + N (*Total Physical Response – метод повної фізичної реакції*), N + A + N (*criterion referenced testing/assessment – критеріальне оцінювання*).

Результати аналізу ТС АТЛ відображені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Терміни-словосполучення в АТЛ

№	Тип ТС	Кількість ТС	% ТС	Модель	Приклад
1.	Прості	98	87,5	A + N N + N Num + N N + and + N N + prep + N	formative assessment peer review the Second Language mnemonics and 'hooks' bottom up strategies
2.	Складні	14	12,5	N + N + N A + N+ N A + A + N N + A + N	Grammar Translation method Big book technique Total Physical Response criterion referenced assessment

Отже, результати аналізу свідчать, що ТС є досить поширеним структурним типом в АТЛ, який складає 59% усіх термінів. Найбільш характерними для АТЛ є прості (двокомпонентні) ТС, загальний обсяг яких становить 87,5% усіх досліджуваних ТС, меншість складають складні ТС – 12,5% всіх ТС. Найтиповішою моделлю серед двокомпонентних ТС є модель A + N, що становить 52,7 % всіх ТС.

Результати дослідження структурних типів англійських термінів лінгводидактики систематизовано і представлено на рис. 2.2.

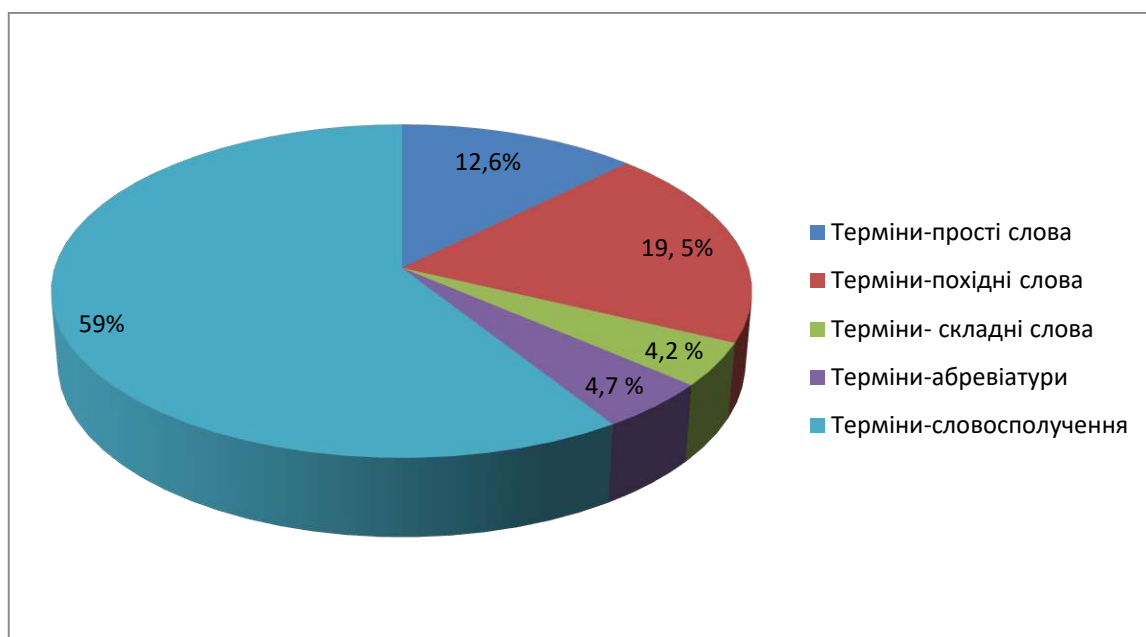

Рис 2.2. Структурні типи англомовних термінів лінгводидактики

Отже, ТС є найпродуктивнішим структурним типом в складі АТЛ. Значно поступаються їм за обсягом терміни-похідні слова. Не типовим структурним типом для АТЛ є терміни-складні слова та аббревіатури.

2.2. Семантичні характеристики англомовних термінів лінгводидактики

В термінології будь-якої галузі людських знань є всі лексико-семантичні процеси, які характеризують лексику в цілому, але в межах терміносистем ці процеси мають свою специфічну реалізацію. Оскільки, синонімія, антонімія та полісемія є мовними універсаліями, тому доцільно простежити ці семантичні процеси на матеріалі АЛТ.

2.2.1. Синоніми в англійській термінології лінгводидактики. Довгий час уважалось, що явище синонімії не притаманне термінології і серед вимог, які висувались до терміна, відсутність синонімії була однією з найважливіших. Однак, практика створення та функціонування термінів свідчить про те, що це

лінгвістичне явище стає все більш характерним для більшості термінологій сучасної англійської мови, а тому потребує пильної уваги науковців.

Термінологічну синонімію на матеріалі галузевих терміносистем різних мов досліджувало багато лінгвістів, серед них К.Я. Авербух, Б.М. Головін, І.М. Кочан, М.П. Кочерган, В.А. Таатарінов та інші.

Синонімія, за визначенням К.Я. Авербуха, є лексико-семантичне явищем, яке стосується відношень між двосторонніми одиницями номінації, при яких у основу зіставлення кладуть порівняння планів їх змісту [1, с. 138]. Однак, синоніми в загальнолітературній мові співвідносяться переважно з предметним, денотативним значенням, а в термінології – з поняттям, сигніфікатом.

Іншу властивість термінів-синонімів називати одне поняття та мати часткові розходження у виділенні окремих сторін поняття (предмета) називає В.А. Татарінов, вважаючи її необхідною для наукового процесу. Визначення синонімів на металінгвістичному рівні як одиниць, які корелюють в змістовному відношенні, але відрізняються периферійною семантикою, досить влучно відображає сутність термінологічної синонімії [52, с. 246].

У наукових працях, які вивчають синоніми в галузевих термінологіях різних мов, використовуються різні терміни для їх позначення. Одні дослідники використовують термін “абсолютні синоніми”, інші – “термінологічні дублети”, ще інші – “варіанти”. Так, Л.Б. Ткачова вважає, що в термінології спостерігається абсолютна синонімія, оскільки термінологічним синонімам притаманна абсолютна семантична взаємозамінність. Дослідниця визначає терміни-синоніми як одиниці, які абсолютно тотожні в значенні і взаємозамінні в будь-якому контексті [53, с. 123].

На думку М.П. Кочергана, Б.М. Головіна існування абсолютних синонімів, тобто слів, що повністю збігаються за значенням і вживанням, у мові викликає сумніви, що дає підстави називати це явище в термінології – термінологічною дублетністю [28, с. 98]. Основною причиною виникнення

дублетів, на думку К.Я. Авеобух, є існування в мові питомих і запозичених термінів [1, с. 143].

Однак В.А. Татарінов заперечує існування абсолютних синонімів, або синонімів-дублетів, які, на його думку, ставлять під сумнів розвиток науки та ідейно-поняттєвий розвиток термінознавства і пропонує опис синонімів через поняття варіанту. Учений вважає, що “за кожним із термінів стоїть своя історія, свій концептуально-поняттєвий світ, своя суспільно-мовна реалізація” [52, с. 248]. Учений приходить до висновку, що “синонім (і варіант) у термінології – далеко не дублет, а активний мовний засіб фіксації нового погляду на предмет думки” [52, с. 252].

Проведене дослідження англійської термінології лінгводидактики показало, що для позначення 11 понять використовуються 24 терміни, що свідчить про невисокий рівень синонімічності в досліджуваній термінології.

Ми зафіксували 10 синонімчних рядів термінів, які складаються з двох одиниць, наприклад: *target language / second language* – іноземна мова, *achievement test / proficiency test* – *тест досягнень*, *authentic materials / authentic tasks* – *автентичні матеріали* та ін.

Один синонімчний ряд у своєму складі налічує три терміни, зокрема *distance learning / electronic learning / computer assisted language learning* – *комп'ютерне вивчення мови*.

Кількісні параметри термінологічної синонімії в англійській лінгводидактичній термінології показані в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Параметри термінологічної синонімії

Обсяг термінів	Всього синонімів	% синонімії	Кількість синонімчних рядів	Довжина синонімчного ряду	
				2 терміни	3 терміни
190	24	12,6	11	10	1

Таким чином, дослідження англійської лінгводидактичної термінології з метою виявлення у ній термінів-синонімів дозволило отримати такі результати.

Коефіцієнт синонімічності АТЛ становить 12,6%. Синонімічні відношення в АТЛ представлені 11 синонімічними рядами, які переважно складаються з двох термінів.

Виникнення термінів-синонімів у АТЛ зумовлено, на наш погляд, низкою лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів, як розвиток досліджуваної галузі знань та поява нових номінацій поряд з тими, що перебувають у використанні.

2.2.2. Антонімія в англійській термінології лінгводидактики.

Уважається, що існування протилежних за значенням одиниць у мовах пов'язане з природною здібністю людського розуму поляризувати накопичений досвід. Антоніми розглядають як мовне відображення об'єктивної логічної закономірності – наявності протилежностей, які врешті решт доходять до протиріччя [54, с. 33].

Терміни-антоніми творять елементарні мікрополя, у межах яких реалізуються відношення протилежності як однієї з суттєвих ознак системності термінології [42, с. 186].

Проблему антонімії на прикладі галузевих терміносистем на матеріалі різних мов досліджувало ряд дослідників, серед них І.М. Кочан, В.М. Лейчик, В.А. Татарінов та інші.

Антонімічними в термінології вважаються відношення двох значень, що виражені різними термінами й передають істотні ознаки несумісних протилежних або суперечних видових понять стосовно одного родового [37, с. 295].

Оскільки антоніми не існують окремо, а завжди передбачають наявність протиставлюваної одиниці, тому для дослідження антонімічних відношень у термінології послуговуються поняттям термінологічної антонімічної пари, яка є своєрідною мікросистемою із певними відношеннями всередині [37, с. 295]. Члени термінологічної антонімічної пари називають предмети і явища одного роду і належать до однієї категорії об'єктивної дійсності.

Проведений аналіз свідчить про наявність 5 пар термінологічних антонімів в корпусі АТЛ. За структурою усі терміни є терміносполученнями. До антонімів-ТС належать такі пари: *active vocabulary* (активний словник) – *passive vocabulary* (пасивний словник), *extrinsic motivation* (зовнішня мотивація) – *intrinsic motivation* (внутрішня мотивація), *Higher Order Thinking Skills* (мисленнєві дії вищого порядку) – *Lower Order Thinking Skills* (мисленнєві дії нижчого порядку), *descriptive grammar* (описова граматика) – *prescriptive grammar* (нормативна граматика), *receptive skills* (рецептивні уміння) – *productive skills* (продуктивні уміння), *top down strategies* (стратегія від загального до детального) – *bottom up strategies* (стратегія від детального до загального).

Таким чином, як показало наше дослідження, термінологічна антонімія має місце в англійській лінгводидактичній термінології. Проведене дослідження показало наявність 5 пар термінологічних антонімів в АТЛ. Коефіцієнт антонімічності складає 5,3%. У структурному плані англійські лінгводидактичні антоніми представлені переважно двокомпонентними ТС. Антонімія в аналізованій терміносистемі, як і загалом у науковій термінології, працює на її системність.

2.2.3. Полісемія в англійській термінології лінгводидактики.

Вивчення галузевих термінологій переконливо свідчить про поширеність явища полісемії в термінологічній лексиці. І.С. Куликова і Д.В. Салміна зауважують, що полісемія в реальній, а не ідеальній терміносистемі не є рідкістю, проте ступінь багатозначності в межах термінології значно поступається ступеню полісемії в загальновживаній мові [30, с. 30].

Термінологічну полісемію на прикладі галузевих терміносистем різних мов досліджувала низка лінгвістів, зокрема К.Я Авербух, Б.М. Головін, А.В. Лемов, Т.І. Панько та багато інших.

Під полісемією (багатозначністю) розуміємо наявність у одного й того ж слова декількох зв'язаних між собою значень, які звичайно виникають у результаті зміни та розвитку первинного значення цього слова [37, с. 335].

На наявність і природу полісемічних відношень у термінологіях існують протилежні погляди. На думку К.Я. Авербуха, такі чинники, як тенденція терміна до однозначності в межах конкретної терміносистеми та той факт, що він не може мати більше ніж одне значення в певному контексті, дають можливість стверджувати, що полісемії в сфері термінів у власному розумінні немає. Зафіксовані випадки відхилення від однозначності терміна вчений пояснює використанням різних концепцій до оцінки певного явища або категоріальною багатозначністю [1, с. 135].

Інші вчені не заперечують існування багатозначних термінів, але разом з тим більшість з них вважає, що “полісемія та семантична омонімія – небажані явища у межах термінології окремої наукової сфери ” [23, с. 36], а тому такі термінології підлягають уніфікації. Багатозначність термінів ускладнює користування системами термінів у різних галузях людської діяльності.

В.А. Татарінов, наприклад, не вважає полісемію в термінології небажаним явищем, а оцінює його як невід’ємний компонент семантичного рівня термінологічної системи, оскільки багатозначні терміни самі по собі є способом систематизації і категоризації явищ об’єктивної дійсності, становлення і взаємодії логіко-поняттєвих категорій в науці і техніці, їх становлення та розвитку [51, с. 246].

Отже, ми вважаємо, що полісемія в терміносистемах є цілком природним, неминучим і закономірним явищем.

Аналіз мовного матеріалу свідчить, що повторне використання терміна з новим значенням обумовлене низкою причин, серед яких, насамперед, причини екстралінгвістичного характеру. Лінгвістичні причини полісемії полягають у тому, що словниковий матеріал у порівнянні з кількістю понять, наявних у реальному світі, надзвичайно обмежений, і тому часто терміну, який уже закріплений за певним поняттям, надається інше (нове) значення.

Аналіз семантичної структури термінів показав, що явище полісемії не властиве англійській термінології лінгводидактики. За структурою полісемічні терміни досліджуваної терміносистеми переважно є термінами-словами, яких у нашому матеріалі налічується 2 одиниці, а отже рівень полісемічності АТЛ становить 1% . Наприклад:

Inference 1) something that you can find out indirectly from what you already know – умовивід, висновок

2) the act or process of forming an opinion, based on what you already know – висновування [64].

Таким чином, ми дійшли висновку, що явище полісемії не характерне для англійської термінології лінгводидактики, що зумовлено, на наш погляд, не тривалою історією розвитку цієї галузі знань.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження з використанням різних методів дає можливість сформулювати конкретні висновки щодо структурно-семантичних особливостей англословної термінології лінгводидактики.

1. На основі вивчення теоретичного матеріалу ми з'ясували, що термін є основною одиницею мови науки, спеціальних галузей знань і діяльності людини, що номінує об'єкти, дії і процеси та служить засобом пізнання і комунікації. На відміну від загальнолітературного слова, термін належить до логіко-поняттєвої системи конкретної галузі знань, та функціонує переважно в сфері професійного спілкування. Сукупність термінів певної галузі знань утворюють її термінологію.

В сучасній лінгвістичній літературі термін тлумачать з позицій двох різних поглядів. З субстанціонального погляду, терміни – це особливі слова чи словосполучення, які характеризуються однозначністю, точністю, незалежністю від контексту та емоційною нейтральністю. З функціонального погляду, терміни – це звичайні слова в особливій функції.

Нами було виявлено, що до суттєвих властивостей терміна належать здатність бути об'єктом дефініції; поняттєва, словотвірна та ієрархічна системність; конвенційність; наявність термінологічного значення; стилістична нейтральність; мотивованість. Термін виконує 6 провідних функцій: називну, сигніфікативну, комунікативну, прагматичну, евристичну і когнітивну.

2. Лінгводидактика є молодією науковою дисципліною, що інтегрує положення лінгвістики, методики та психології. Лінгводидактика як методологічна основа навчання іноземної мови охоплює теоретичні аспекти (зміст, цілі, завдання, принципи, методи, засоби), та методичні аспекти навчання мови (елементи мови, види мовної діяльності в конкретних умовах викладання, організація навчального процесу). Поняттєвий апарат лінгводидактики реалізується через систему термінів, які відбивають зміст даної галузі знань.

У ході дослідження було виявлено, що з лексико-семантичного погляду термінологія лінгводидактики є різноплановою сукупністю одиниць, яку за формулами тлумачення можна поділити на 10 тематичних груп: “Approach” (7,4% усіх од.), “Methods” (6,3% усіх од.), “Classroom Management” (11,6% усіх од.), “Competences” (5,3% усіх од.), “Assessment and error analysis” (12,6% усіх од.), “Aids/materials/ resources” (8,4% усіх од.), “Psychological factors” (6,3% усіх од.), “Agent of learning” (3,1% усіх од.), “Planning Teaching” (7,4% усіх од.), “Language Skills” (31,6% усіх од.). Тематична група “Language Skills” є складним лексико-семантичним утворенням, яке поділяється на 6 мікротерміногруп: “Listening” (6,3% усіх од.), “Reading” (6,3% усіх од.), “Writing” (4,2% усіх од.), “Speaking” (7,4% усіх од.), “Vocabulary in Context” (4,2% усіх од.), “Grammar in Context” (3,1% усіх од.).

3. З’ясувавши структурні характеристики англомовних термінів лінгводидактики, було виявлено такі їх структурні типи: терміни-прості слова, терміни-похідні слова, терміни-складні слова, терміни-аббревіатури та терміни словосполучення.

Домінувальним структурним типом серед англомовних термінів лінгводидактики є терміни-словосполучення (59% усіх од.), які кількісно переважають над термінами-похідними словами (19,5 % всіх од.), терміни-простими словами (12,6% усіх од.), термінами-аббревіатурами (4,7% усіх од.) та термінами-складними словами (4,2 % усіх од.).

Більшість похідних термінів-слів утворено суфіксальним способом (86,5% усіх похідних), меншість – префіксальним (13,5% усіх похідних термінів). У ході дослідження ми виявили, що найтиповішою для цієї групи є термінотвірна модель $V + \text{suf.} \rightarrow N$, за допомогою якої утворено 68,8% усіх похідних термінів. Найтиповішою моделлю серед термінів, утворених префіксальним способом є $\text{pref.} + N \rightarrow N$. Перевага суфіксальних термінів-слів над іншими типами похідних термінів обумовлена тим, що суфікси здатні виконувати транспонуючу функцію, реалізуючи потребу в утворенні нових, семантично релевантних термінів.

Складні терміни утворені переважно за словотвірною моделлю N + N (75% усіх термінів-складних слів).

Терміни-словосполучення в термінології лінгводидактики представлені простими (2-х компонентними) та складними (багатокомпонентними) лексичними утвореннями. Домінуючим типом для АТЛ є 2-х компонентні ТС, обсяг яких складає 87,5 % усіх ТС. У меншій кількості представлені багатокомпонентні ТС, які становлять 12, 5% всіх ТС.

Аналіз двокомпонентних ТС з препозитивним розміщенням модифікатора показав, що найтипівішою для цієї групи є модель A + N, за якою утворено 52,7% всіх ТС. Менш продуктивною виявлено модель N + N, за якою утворено 29,5% усіх ТС. Двокомпонентні ТС з постпозитивним розміщенням модифікатора утворені переважно за моделлю N + ргер + N, за якою утворено 5,4 % усіх ТС.

4. В ході дослідження з'ясовано, що семантичні відношення синонімії та антонімії посідають належне місце в англійській термінології лінгводидактики. Коефіцієнт синонімічності в АТЛ становить 12,6%. Синонімічні відношення в АТЛ представлені 11 синонімічними рядами, які переважно складаються з двох термінів. Коефіцієнт антонімічності складає 5,3%. Антонімічні відношення в АТЛ представлені 5 антонімічними парами, які за структурою є термінами-словосполученнями.

Коефіцієнт полісемічності В АТЛ становить 1%. Отже, явище полісемії не характерне для окресленої термінології, що зумовлено, на наш погляд, не тривалою історією розвитку цієї галузі знань.

Перспективою подальшого дослідження вважаємо вивчення особливостей функціонування термінів лінгводидактики в різножанровій фаховій літературі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авербух К. Я. Общая теория термина: комплексно-вариологический подход: дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19. Иваново, 2005. 324 с.
2. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва: Издательство ИКАР. 2009. 448 с.
3. Акимова И. И. О соотношении методики и лингводидактики и необходимости национально-ориентированных грамматических описаний русского языка как иностранного. *Международный научно-исследовательский журнал*. Выпуск 7 (73). 2018. С. 135–138.
4. Богин Г. И. Современная лингводидактика : учебное пособие . Москва, 1980. 61 с.
5. Буянова Л. Ю. Термин как единица логоса. Краснодар: Куб. гос. ун-т, 2002. 184 с.
6. Вакуленко М. О. Синтез дескриптивного та прескриптивного підходів у сучасній кодифікації українського наукового термінолексикону: дис. ...канд. філ. наук: 10.02.21.Київ, 2020. 432с.
7. Вержбицкая А. К. Язык. Культура. Познание / пер. с англ. М. А. Кронгауз. Москва: Русские словари, 1996. 416 с.
8. Виноградов В. В. Русский язык (грамматическое учение о слове). Москва: Высш. школа, 1972. 616 с.
9. Винокур Г. О. Собрание трудов: Введение в изучение филологических наук. Москва: Лабиринт, 2000. 192 с.
10. Володина М. Н. Информационная природа термина. *Филологические науки* / за ред. П. А. Николаева. Москва, 1996. С. 90 – 94.
11. Герд А. С. Логико-понятийное моделирование терміносистем. *Отраслевая терминология и её структурно-типологическое описание*: Меж вуз. сб. н. тр. Воронеж, 1988. С. 114 – 123.

12. Голованова Е. И. Лингвистическая интерпретация термина: когнитивно-коммуникативный подход. *Известия Уральского государственного университета* / за ред. Л. С. Соболева. Екатеринбург, 2004. С. 18-25.
13. Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах: учеб. пособие [для филол. спец. вузов]. Москва: ВШ, 1987. 104 с.
14. Гринев С. В. Введение в терминоведение. Москва: Московский лицей, 1993. 309 с.
15. Даниленко В. П. Лексика языка науки. Терминология: автореф. дис. ... д-ра филол. наук : спец 10.02.01. Москва, 1997. 41с.
16. Д'яков А. С. Основы термінотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспекти. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2000. 218 с.
17. Ефремовой Т.Ф. Современный толковый словарь русского языка. 2000. URL: <https://www.efremova.info/> (Дата звернення: 24. 04.2020)
18. Ивина Л. В. Лингво-когнитивные основы анализа отраслевых терминосистем (на примере англоязычной терминологии венчурного финансирования): уч. метод. пос. Москва: Академический Проект, 2003. 304 с.
19. Казарина С. Г. Типологические характеристики отраслевых терминологий. Краснодар: Изд-во Куб. гос. мед. акад., 1998. 276 с.
20. Квитко И. С. Терминоведческие проблемы редактирования. Львов: Вища школа, 1986. 142 с.
21. Кияк Т. Аспекти впорядкування термінології. *Українська термінологія і сучасність*: зб. наук. пр. Київ : КНЕУ, 2007. Вип. VII. С. 14–18.
22. Кияк Т. Р. Вузькогалузові терміни як основа формування та квазіреферування фахових текстів. *Вісник національного університету "Львівська політехніка". Сер. Проблеми української термінології*. 2008. Вип. 620. С. 3–5.
23. Кияк Т. Р. Прагматичні аспекти стандартизації української термінології. *Мовознавство*. 1993. №1. С. 35-38.
24. Кияк Т. Р. Фахові мови як новий напрям лінгвістичного дослідження. *Український науковий збірник «Іноземна філологія»*. Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2009. Вип. 121. С. 138 – 141.

25. Кодухов В. И. Введение в языкознание. Москва: Просвещение, 1979. 351 с.
26. Комарова З. И. Семантическая структура специального слова и её лексикографическое описание. Свердловск: Изд-во Уральского университета, 1991. 154 с.
27. Корнетова А. А. Лингводидактика как формирующая основа обучения иностранным языкам. *Вестник Северо-Восточного государственного университета*. Выпуск 20. 2013. URL : http://vuzirossii.ru/publ/filologija_i_perevod/lingvodidaktika_kak_formirujushhaja_osnova_obuchenija_inostrannym_jazykam/44-1-0-4517.
28. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник. Київ: Академія, 2006. 464 с.
29. Кубрякова Е. С. Словообразование. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва: Большая Российская энциклопедия, 2002. С. 467 – 468.
30. Куликова И. С., Салмина Д.В. Введение в металингвистику: системный, лексико-графический и коммуникативно-прагматический аспекты лингвистической терминологии. Спб. : Изд-во «Сага», 2002. 311 с.
31. Левковская К. А. Теория слова, принципы её построения и аспекты изучения лексического материала. Москва: КомКнига, 2005. 296 с.
32. Лейчик В. М. Предмет, методы и структура. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 256 с.
33. Лейчик В. М. Предмет, методы и структура терминоведения : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19. Москва, 1989. 47 с.
34. Лейчик В. М. Исследование терминологизмов в парадигматике: явление антонимии. *Вестник МГУ. Сер. Лингвистика и межкультурная коммуникация* . 2005. № 1. С. 30-43.
35. Лемов А. В. Система, структура и функционирование научного термина (на материале русской лингвистической терминологии). Саранск: Изд-во Мордов. ун-та, 2000. 192 с.
36. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии: Вопросы теории и методики . Москва: Изд-во Акад наук СССР, 1961. 158 с.

37. Михайлова Т. В. Антонімічні відношення українських науково-технічних термінів як мовне явище та об'єкт лексикографії. *Українська термінологія і сучасність*: зб. наук. праць. Київ, 2003. С. 295 – 299.
38. Мітрофанова О. Д. Лингводидактические уроки и прогнозы конца XX века. *Материалы IX конгресса МАПРЯЛ*. Братислава, 1999. С. 340-351.
39. Мойсеев А. И. О языковой природе термина. *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии* / за ред. С. Г. Бархударов. Москва: Наука, 1970. С. 127-138.
40. Никулина Е. А. Терминологизмы как результат взаимодействия и взаимовлияния терминологии и фразеологии современного английского языка: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.04. Москва, 2005. 363 с.
41. Омельчук С.А. Девербативи в сучасній лінгводидактичній терміносистемі: лексико-семантичний, граматичний і стилістичний аспекти. *Українська мова*. 2015. №3. С. 45-58.
42. Панько Т. І. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.
43. Патлатюк А. Ю. Особливості формування лінгводидактичної термінології англійської та української мов на сучасному етапі. *Молодь: наука та інновації*: Матеріали V Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (Дніпро, 28-29 листопада 2017 року). Дніпро: ДВНЗ НГУ, 2017. С. 37 – 38
44. Пентилюк М. І. Основні аспекти навчання рідної мови. *Початкова школа*. 1997. № 4. С. 10-12.
45. Питровский Р. Г. К вопросу об изучении термина. *История отечественного терминоведения* / за ред. В. А. Татаринова. Москва : Московский лицей, 1995. С. 203 – 210.
46. Прохорова В. Н. Русская терминология (лексико-семантические образования). Москва: Филол. факультет МГУ, 1996. 125 с.
47. Пушкар В. П. Структура, семантика та словотворчі функції основ префіксальних дієслів (на матеріалі англійської економічної термінолексики): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Полтава, 2002. 266 с.

48. Реформатский А. А. Введение в языковедение: учебник для студентов филологических специальностей педагогических вузов. Москва: Аспект Пресс, 2004. 536с.
49. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістична термінологічна енциклопедія. Полтава: Поділля, 2006. 716с.
50. Стаховська Н.Ф Конспект лекцій з дисципліни «Термінознавство». Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2010. 129 с.
51. Татаринов В. А. История отечественного терминоведения. Москва : Московский лицей, 1994. 1016 с.
52. Татаринов В. А. История отечественного терминоведения. Москва: Московский лицей, 2003. 1016 с.
53. Ткачева Л. Б. Основные закономерности английской терминологии. Томск: Изд-во Томского ун-та, 1987. 200 с.
54. Фецко І. М. Термінологія музейництва: формування, системно-структурна організація, термінотворення: дис. ... канд.філол. наук: 10.02.01. Львів, 2015. 611 с.
55. Шаклеин В. М. Русская лингводидактика: история и современность: Учеб. Пособие. Москва : РУДН, 2008. 209 с.
56. Шанский Н.М. Русское языкознание и лингводидактика. Москва: Русский язык, 1985. 239 с.
57. Широков В. А. Інформаційна теорія лексикографічних систем. Київ: Довіра, 1998. 331 с.
58. Cambridge English TKT Glossary. Cambridge, 2015. 59 с.
59. Diller, Karl Conrad. The Language Teaching Controversy. Rowley, Massachusetts: Newbury House, 1978. 174 p.
60. Felber, H. Terminology Manual. Paris: UNESCO: Infoterm, 2002. 426 p.
61. Leitchik V. M., Shelov S. D. Commensurability of scientific theories and indeterminacy of terminological concepts. Indeterminacy in Terminology and LSP: Studies in honour of Heribert Picht. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2007. P. 99-106.

62. Lyons, John. Linguistic semantics. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 376 p.
63. ELT Journal. URL: <https://academic.oup.com/eltj>
64. Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics. By Jack C. Richards, Richard W. Schmidt. Routledge, 2010. 656 p. (LDLTAL)
65. Pearson J. Terms in Context. Amsterdam: John benjamins Co., 1998. 243 p.
66. Richards J. C., Theodore S. Rodgers. Approaches and Methods in Language Teaching. UK: Cambridge University Press, 2001. 90 p.
67. Sager J. C. A Practical Course in Terminology Processing. Philadelphia: John Bendgaming, 1990. 254 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Глосарій англійських термінів лінгводидактики

1. Accuracy- мовна правильність
2. achievement test- тест досягнень
3. acquisition-опанування
4. active vocabulary - активний словник
5. activity – активність
6. adaptation - адаптація
7. affective factors - афективні (емотивні) фактори
8. agent of teaching - агент навчання
9. aids - засоби навчання
10. aim- мета
11. appraisal- обговорення діяльності зі студентом або вчителем віч-навіч
12. approach – підхід
13. appropriacy -ситуативна доцільність
14. aptitude -здібності до вивчення предмета, напр., англійської мови
15. attitude –ставлення
16. assessment - оцінювання
17. Audio-Lingual Method - аудіолінгвальний метод
18. Audio-Visual Method - аудіовізуальний метод
19. authentic materials - автентичні матеріали
20. authentic tasks - автентичні завдання
21. BICS (Basic Interpersonal Communication Skills) – основні міжособистісні комунікативні навички
22. behaviourism – біхевіоризм
23. Big book technique - велика книжна техніка
24. bilingual education – двомовна освіта
25. brainstorming - мозковий штурм
26. buzz group - дискусійна група
27. case study - ситуаційне дослідження
28. chunking - сегментування мовлення
29. classroom management - організація роботи учнів на уроці
30. cognitive - пізнавальні (когнітивні)
31. CALP (Cognitive Academic Language Proficiency) - когнітивне академічне володіння мовою
32. coherence - зв'язність мовлення (змістова)
33. cohesion - зв'язність мовлення через мовні засоби
34. collocation - вираз, словосполучення
35. CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) - Загально європейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання
36. CLT (Communicative language teaching) - комунікативне навчання мови

37. communicative competence - комунікативна компетентність
38. Community Language Learning (counselling learning) - навчання у спільноті, об'єднаній спільними інтересами
39. CALL (computer Assisted Language Learning) - комп'ютерне вивчення мови
40. constructivism – конструктивізм
41. CLIL (Content and Language Integrated Learning) - предметно-мовне інтегроване навчання
42. context – контекст
43. continuous assessment - поточне оцінювання
44. criterion referenced testing/ assessment - критеріальне оцінювання
45. cultural awareness - культурне усвідомлення
46. culture clashes - культурні сутички
47. culture shock - культурний шок
48. curriculum - навчальна програма
49. deductive approach - дедуктивний підхід
50. descriptive grammar - описова граматики
51. direct method - прямий метод
52. discourse – дискурс
53. discourse markers - маркери дискурсу
54. discovery learning - учіння через «відкриття»
55. distance learning - дистанційне навчання
56. dogme - метод навчання без підручника і технічних засобів
57. drill - тренувальна вправа
58. electronic learning - електронне навчання
59. eliciting - випитування інформації, відповідей на запитання
60. emergent/ emerging language - мова, що виникає як наслідок спроб і помилок учня
61. entry/ placement test - вхідний тест
62. error – помилка
63. error awareness - здатність розпізнавати помилки в мові
64. error analysis - аналіз помилок
65. evaluation - евалюація (процес аналізу/ дослідження досягнень/ ефективності)
66. extensive reading - екстенсивне читання
67. extrinsic motivation - зовнішня мотивація
68. facilitator – фасилітатор
69. feedback - зворотній зв'язок
70. flashcards - флеш-карти
71. flipped classroom - перевернутий клас
72. fluency - вільне мовлення
73. formative assessment/ evaluation- формувальне (поточне) оцінювання
74. fossilised error - помилка, яка стала звичкою
75. function - комунікативна функція мови
76. genre – жанр
77. gist (general understanding) - головна ідея тексту
78. Grammar Translation method – граматики - перекладний метод
79. group (class) dynamics - динаміка розвитку групи

80. guided discovery - прийом керованого відкриття
81. guided writing - кероване письмо
82. heavy impairment - погіршення порушення
83. Higher Order Thinking Skills (HOTS) - мисленнєві дії вищого порядку
84. ice-breaker - вид роботи на початку курсу з новою групою
85. inductive approach - індуктивний підхід
86. inference - контекстуальна здогадка
87. information gap technique/ activity - прийом інформаційних прогалин
88. input - повідомлення нової інформації
89. integrated skills - інтегровані уміння
90. intensive reading - інтенсивне читання
91. interaction pattern (mode of interaction) - спосіб взаємодії
92. IWB (interactive whiteboard) - інтерактивна дошка
93. interference – інтерференція
94. interlanguage - мовні форми, які виникають під впливом рідної мови учня
95. intrinsic motivation - внутрішня мотивація
96. jigsaw reading - прийом «збирання пазла»
97. L1, L2 -перша (рідна) мова, друга мова (нерідна/ іноземна)
98. learner autonomy - автономія учня
99. learner centredness – студентоцентрованість
100. learner profile - характеристика учня
101. class profile - характеристика класу
102. learning outcome - результат учіння
103. learning platforms - навчальні платформи
104. learning strategies - навчальна стратегія
105. learning style/ learning preference - спосіб сприйняття навчального матеріалу
106. Lexical Approach - лексичний підхід
107. lexical chunk - лексичний зворот
108. linguistic competence - лінгвістична (мовна) компетенція
109. listening for gist - сприймання на слух із загальним розумінням
110. reading for gist - читання із загальним розумінням
111. Loop input - прийом «петлі»
112. Lower Order Thinking Skills (LOTS) - мисленнєві дії нижчого порядку
113. metacognitive strategies - когнітивні стратегії вищого порядку
114. method – метод
115. methodology – методика
116. microteaching – мікронавчання
117. minimal pairs - мінімальна пара
118. mixed-ability class – неоднорідна група учнів
119. mnemonics and ‘hooks’ - асоціативне запам’ятовування
120. motivation – мотивація
121. non-equivalent vocabulary - нееквівалентна лексика
122. non-verbal interaction- невербальна взаємодія
123. norm-referenced testing - нормативне тестування
124. objectives - завдання уроку

125. objective test - об'єктивний тест
126. open pairs - діалог учнів, який слухає весь клас
127. oral test - усний тест
128. overgeneralisation - надмірне узагальнення
129. passive vocabulary - пасивний словник
130. peer correction – взаємовиправлення
131. peer review – взаєморецензування
132. pitch - висота тону
133. portfolio – портфоліо
134. portfolio assessment - оцінювання портфоліо
135. practicality - практичність тесту
136. pragmatic competence - прагматична компетентність
137. prescriptive grammar - нормативна граматики
138. PPP (Presentation Practice Production) – введення виправляння продукування
139. pre-teaching - попереднє навчання
140. process writing - процесний підхід до розвитку писемного продукування
141. product writing - текстовий підхід до розвитку писемного продукування
142. progress test - тест поточної успішності
143. project work - метод проєктів
144. proficiency test – перевірка кваліфікації
145. rapport - гармонійні взаємини
146. reading for gist - читання за суть
147. realia - реалія
148. receptive skills - рецептивні уміння
149. productive skills - продуктивні уміння
150. recycling - рециркулювання навчального матеріалу
151. reflection – рефлексія
152. reflecting teaching – рефлексивне навчання
153. register - стиль, регістр
154. reliability - надійність
155. rhythm – ритм
156. role play - рольова гра
157. scaffolding - засоби підтримки, підказки
158. scanning - пошукове (переглядове) читання
159. self-access - самодоступ до навчальних ресурсів
160. self-directed learning - самокероване навчання
161. short-term memory - короткотривала пам'ять
162. Silent Way - мовчазний метод
163. simulation – симуляція
164. skimming - ознайомлювальне читання
165. sociocultural competence - соціокультурна компетентність
166. sociolinguistic competence - соціолінгвістична компетентність
167. storage strategies - стратегії запам'ятовування
168. storytelling - оповідання
169. strategic competence - стратегічна компетентність

- 170. subjective test - суб'єктивний тест
- 171. summative assessment - підсумкове оцінювання
- 172. suggestopedia – сугестопедія
- 173. supplementation - доповнення матеріалів
- 174. syllabus - робоча програма, календарно-тематичний план
- 175. Tandem learning - метод тандема
- 176. target language - 1. іноземна мова, яку вивчають; 2. мова перекладу
- 177. task - комунікативне завдання
- 178. TBL (task-based learning) - навчання на основі комунікативних завдань
- 179. Teaching Unplugged - метод навчання без підручника і технічних засобів
- 180. technique – прийом
- 181. top down strategies - стратегія від загального до детального
- 182. bottom up strategies - стратегія від детального до загального
- 183. Total Physical Response - метод повної фізичної реакції
- 184. usage - знання мовної системи
- 185. use - використання мови як засобу спілкування
- 186. utterance – висловлення
- 187. validity – валідність
- 188. warmer/ warming up activity - мовленнєва розминка
- 189. washback effect - зворотний ефект
- 190. workshop - творча майстерня

Основні ознаки терміна

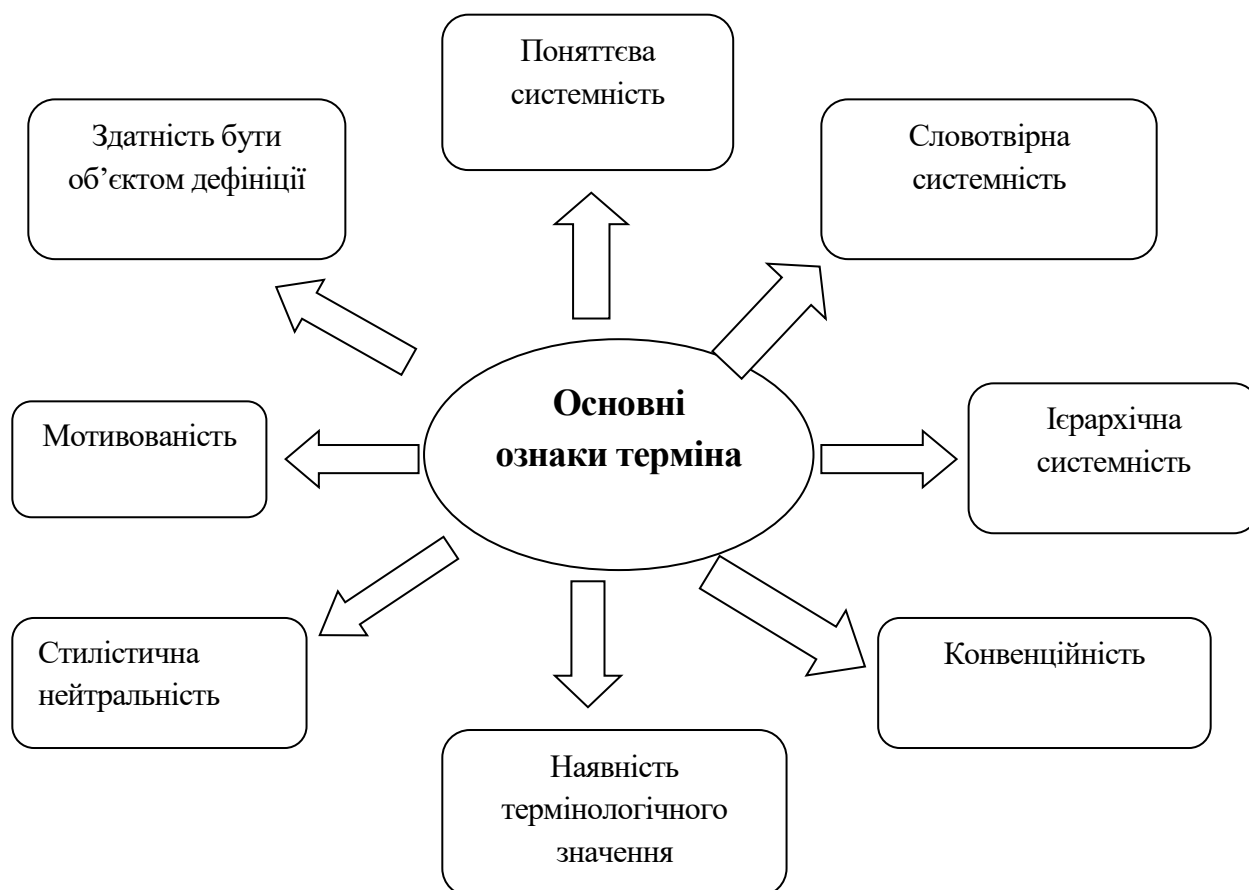

Рис 1.1. Основні ознаки терміна

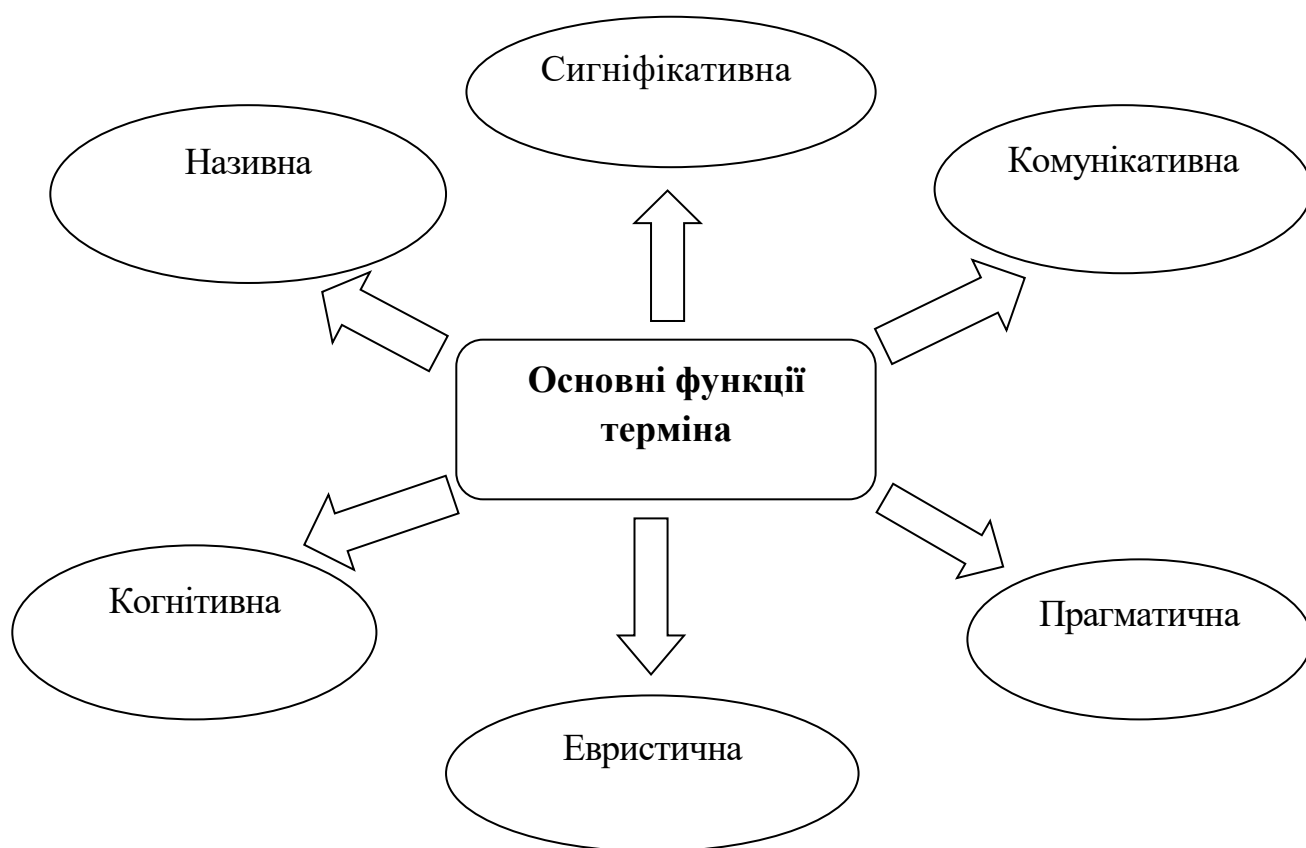
Основні функції терміна

Рис. 1.2. Основні функції терміна